

İstanbulu **sanayicilerden** Şırnak ve Hakkari'ye ziyaret

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan ve yönetim kurulu üyeleri, geçtiğimiz günlerde Türkiye'nin Irak ve İran sınırında yer alan Şırnak, Cizre, Hakkari ve Yüksekova'ya çıkarma yaptı. Aralarında meclis üyelerinde yer aldığı 107 kişilik bir heyetle bölgede üç gün süren temaslarda bulunan İSO heyeti, STK temsilcileri, idari amirler ve iş insanlarıyla bir araya geldi. Heyet program çerçevesinde Gabar'daki petrol kuyularında da incelemelerde bulundu. Temaslar sonrasında bir geziye eşlik eden bir grup gazetecinin sorularını yanıtlayan İSO Başkanı Bahçivan, bölgenin tarihte birçok medeniyet için stratejik öneminin yüksek olduğunu ancak son yıllarda tarihinin en talihsiz dönemlerini yaşadığını vurgulayarak, "Ancak önümüzdeki yıllarda bu bölgenin tekrar hak ettiği değere ulaşacağını ümit ediyorum" dedi.

Erdal
Bahçivan

Bölgenin rüzgar ve güneş enerjisi santralleri için çok müsait olduğunu, potansiyelinin yüksek olduğunu kaydeden Bahçivan, aynı zamanda zengin maden yatakları ile de kritik bir öneme sahip olduğuna değindi. Aynı zamanda bölgenin Kalkınma Yolu Projesi'nin hayata geçmesiyle lojistik olarak kritik bir önem kazanacağına işaret eden Bahçivan, "Bütün bunların hepsini hesaba kattığımız zaman tabiri caizse irmik var, şeker var, un var, iş helvayı yapmaya geliyor. Bu seyahatin amacı da bölge insanı buna ne kadar hazır, bizler İstanbul'dan bölge insanına bu konuda ne boyutta katkılar sunabiliriz, bunu anlamaktı" dedi. Bölgeye Batı'dan yatırımların gelmesi için ne tür teşviklere ihtiyaç olduğunun sorulması üzerine Bahçivan, "Önce 'huzur teşviki' gerekiyor. Huzur teşviki olmadan istediğiniz kadar teşvik verin bu iş olmaz. İşte o huzurun ışıkları gelmeye başladı" diye konuştu.

GÖSTERGE

ARAM EKİN DURAN
eduram@ekonomist.com.tr

Geniş tanımlı işsizlik yüzde 27,2'ye ulaştı

Türkiye ekonomisinde yaşanan sorunların boyutunu anlamak için gerekli en önemli veri setlerinden biri, hiç kuşkusuz iş gücü istatistikleridir. Türkiye'de gencinden kadınına, istihdam piyasasında olanların ve olmayanların net bir fotoğrafını çekmek, yaşanan ekonomik ve sosyal sorunların tespiti açısından da kritik önemde. Bu girizgahı yapmamızın amacı şu soruyu sormak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından son açıklanan iş gücü istatistiklerini dar tanımlı işsizlik oranına göre mi, yoksa geniş tanımlı işsizlik oranına göre mi değerlendirmek, Türkiye ekonomisinin sorunlarını daha net görmemiz ve ona göre politika üretmemizi sağlar?

Önce son açıklanan verilere bakalım. Nisan ayına ilişkin iş gücü istatistiklerine göre, Türkiye'de işsizlik oranı, nisan da bir önceki aya göre 0,1 puan azalarak yüzde 8,5 oldu. Bu dönemde işsiz sayısı bir önceki aya 18 bin kişi azalarak 3 milyon 42 bin kişi olarak kayıtlara geçti. 15-24 yaş grubunu kapsayan genç nüfusta işsizlik oranı da bir önceki aya göre 0,1 puan azalarak yüzde 14,5 oldu. Öte yandan aynı dönemde geniş tanımlı işsizlik ise bir önceki aya göre 3,1 puan artarak yüzde 27,2'ye çıktı.

Şimdi biz istihdam stratejilerimizi, makro ve mikro politikalarımızı yüzde 8,5'e düşen dar tanımlı işsizliğe göre

mi, yoksa yüzde 27,2'ye çıkan geniş tanımlı işsizliğe göre mi yapacağız?

HANGİSİ DAHA ÖNEMLİ?

Önce tanımları netleştirelim: TÜİK, referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiçbir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan) kişilerden iş aramak için son dört hafta içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve iki hafta içinde iş-başı yapabilecek durumda olan 15 ve daha yukarı yaşta kişileri

işsiz olarak tanımlıyor. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) 2013 yılında önerdiği 'geniş tanımlı işsizlik' hesaplaması kapsamında ise zamana bağlı eksik istihdam edilenler (kısa zamanlı çalışanları, mevsimlik çalışanları), standart işsizler ve potansiyel iş gücü (halen çalışmayıp iş bulursa çalışmak isteyenleri) de işsizlik hesaplamasına dahil ediliyor.

TÜİK ilk kez 10 Mart 2021'de geniş tanımlı işsizlik verilerini yayınlamaya başladı. O günden beri dar tanımlı işsizlik ile birlikte geniş tanımlı işsizliğin de izlediği seyri görebiliyoruz. Ancak ne yazık ki ekonomi yönetimi, istihdam politikalarını belirlerken de ekonomideki başarılarını sıralarken de işsizliğin tek hanede seyrettiğini ve giderek düştüğü söylemini kullanıyor. Ancak ne yazık ki, yukarıda da açıklamaya çalıştığım gibi, tablo hiç de öyle değil.

Sanayi üretimi nisanda azaldı

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), nisan ayına ilişkin sanayi üretim endeksi verilerini açıkladı. Buna göre, takvim etkisinden arındırılmış sanayi üretimi nisanda geçen yılın aynı ayına göre yüzde 0,7 azalış kaydetti. Sanayinin alt sektörleri incelendiğinde, nisanda madencilik ve taş ocaklığı sektörü endeksi geçen yılın aynı ayına kıyasla yüzde 12,2, elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörü endeksi yüzde 1,6 artarken imalat sanayi sektörü endeksi yüzde 1,5 azaldı. Arındırılmamış sanayi üretim endeksinde yıllık bazda yüzde 3,45 azalış oldu. Mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış sanayi üretimi ise, nisanda bir önceki aya kıyasla yüzde 4,9 azalış kaydetti. Söz konusu ayda sanayinin alt sektörleri incelendiğinde, madencilik ve taş ocaklığı sektörü endeksi yüzde 1,3, imalat sanayi sektörü endeksi yüzde 5,3, elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörü endeksi yüzde 2,7 azalış gösterdi.

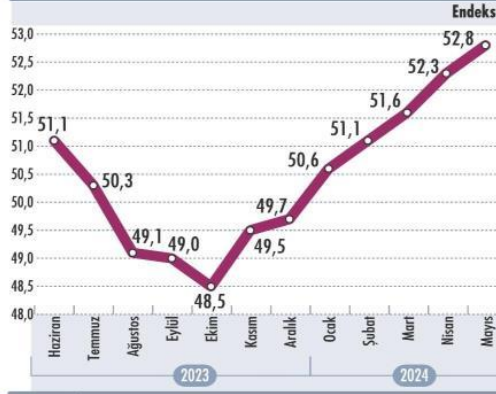

İhracat iklimi 13 ayın zirvesinde

Türkiye'nin en büyük ihracat pazarı olan Almanya'da üretimin yeniden genişlemeye geçmesi ve başta ABD olmak üzere uluslararası pazar koşullarının iyileşme eğiliminde olması, Türkiye'nin ihracat performansına da olumlu yansıyor. **İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO)** yayınladığı Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi, Mayıs 2024'te 52,8'e yükselerek Nisan 2023'ten bu yana en yüksek seviyeye ulaştı. Endekste eşik değer olan 50,0'in üzerinde ölçülen tüm rakamlar ihracat ikliminde iyileşmeye, 50,0'in altındaki değerler ise bozulmaya işaret ediyor.

İyileşme üst üste dördüncü ay hızlanırken, birçok ihracat pazarında talep koşulları güçlendi. Talepteki zayıflık genel olarak birkaç Orta Avrupa ekonomisi ile sınırlı kaldı. Mayıs ayında en büyük 10 ihracat pazarı içerisinde iktisadi faaliyetin azaldığı tek ülke Fransa olurken, İtalya, İspanya ve Hollanda gibi diğer önemli Euro Bölgesi ekonomilerinde

İHRACAT İKLİMİNDE SON 12 AY

Kaynak: İSO

üretim genişleme eğilimini sürdürdü. Türkiye'nin imalat **sanayi** ihracatındaki en büyük dış pazar olan Almanya'nın ekonomik aktivitesi mayısta son bir yıldır ilk kez büyüme kaydetti.

ABD'DE İYİLEŞME SÜRÜYOR

Euro Bölgesi haricindeki Avrupa ülkelerine bakıldığında, Birleşik Krallık, Rusya ve Romanya'da ekonomik aktivite artış kaydederken, Polonya ve Çekya gibi bazı Orta Avrupa ülkelerinde zayıflık belirtileri devam etti. Endeks kapsamında takip edilen

tüm ülkeler içerisinde, ekonomik aktivitedeki en güçlü artış ise Birleşik Arap Emirlikleri'nde (BAE) ölçüldü. Suudi Arabistan, Katar ve Kuveyt gibi diğer bazı Ortadoğu ülkelerinin de üretiminde keskin artışlar gözlemlendi. Bu arada Türk imalat **sanayi** ihracatının yüzde 6'sının gerçekleştiği ABD'de ise ekonomik aktivite üst üste 16'ncı ay da artış gösterdi ve büyüme Nisan 2022'den bu yana en yüksek hıza ulaştı.

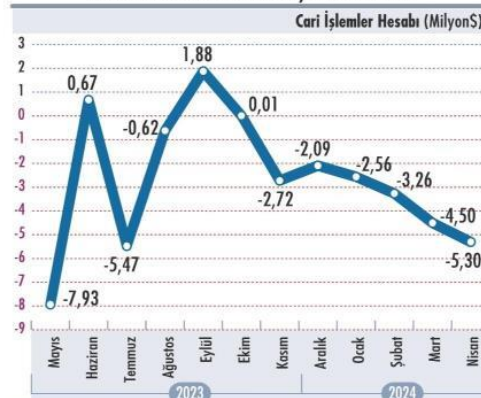
12 aylık cari açık 31,5 milyar dolar

SON bir yıldır uygulanmaya başlanan yeni ekonomi programının en önemli ayaklarından biri ithalatı azaltıp ihracatı artırarak, cari dengeyi iyileştirmek olarak açıklandı. Bu konuda yavaş da olsa iyileşme emareleri görülmeye başlandı.

4 AYDA 15 MİLYAR DOLAR

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) tarafından açıklanan ödemeler dengesi verilerine göre, cari işlemler hesabı nisan ayında 5 milyar 285 milyon dolar açık vererek, piyasa beklentilerinin altında gerçekleşti. Tahminler cari işlemler hesabının nisanda 6,14 milyar dolar açık versen yönündeydi. Bu arada yıllıklandırılmış cari açık ise 31,5

SON 12 AYDA CARİ AÇIĞIN SEYRİ

Kaynak: TCMB

milyar dolara çıktı. Net hata noksanında açık serisi ise devam etti.

Öte yandan altın ve enerji hariç cari işlemler hesabı ise, 497 milyon dolar açık verirken, ödemeler dengesi tanımlı dış ticaret açığı, 7,6 milyar dolar olarak gerçekleşti. Net hata ve noksan kalemi, nisan ayında 327 milyon dolar açık verirken, böylelikle ocak-nisan döneminde net hata noksan açığı 15 milyar dolar oldu. Hizmetler dengesi kaynaklı net girişler 3,1 milyar dolar seviyesinde gerçekleşirken, bu kalem altında seyahat kaleminden kaynaklanan net gelirler 2,5 milyar dolar oldu.

Doğrudan yatırımlardan kaynaklanan net girişler ise 856 milyar dolar olarak kaydedildi.

Şimşek IMF ve Saray arasında mekik dokuyor

SÖYLEŞİ:
YUSUF TUNA KOÇ

Mehmet Şimşek'in açıkladığı yeni vergi ve politikalar, emeğiyle geçinen milyonlar açısından yeni bir toplumsal bunalımın habercisi. "Hocaların hocası" Korkut Boratav ile Şimşek yönetiminin yeni ekonomi politikalarını, sarayın bu programdan beklentilerini, ana muhalefetin ilmi yaklaşımını ve toplumsal muhalefete düşen sorumluluğu konuştuk.

Mehmet Şimşek yönetiminin ekonomi planı, açıklanmaya başlanan yeni vergilerle somutlaşmaya başladı. "Sınıfsal vergilendirme" diye de bahsedilen politika, Türkiye'de emeği ile geçinen milyonlar için nasıl bir gelecek sunuyor? İktidar bu politikayla ne hedefliyor?

Mehmet Şimşek, nicel hedefleri olan bir programı izliyor. Bir hareket noktası olarak Eylül 2023'te yayımlanan Orta Vadeli Programdan (OVP'den) söz edebiliriz. Bu belge Şimşek göreve başladıktan sonra yayımlandı. Öncelikleri açısından farklı iki muhatap gözetmektedir: Uluslararası finans kapital ve Cumhurbaşkanlığı... Politika araçları istikrar önceliklidir; parasal ve mali disiplin içermektedir. Büyümeyle ilişkin makro-ekonomik öngörüler ise Cumhurbaşkanlığı'nın önceliklerine dönmüştür.

Çelişkili öncelikler, OVP'nin tutarlılığını zedelemektedir. 2023'ü izleyen üç yılda faiz dışı bütçe açığı kaybolacak; fazlaya dönüşecektir. Millî gelire oranlandığında kamu maliyesinde kemer sıkma (eksi 3,7 > artı 1,1) 4,8 puandır. Üç yılda dağılımıdır; ama ekonomiyi küçültmesi, en azından ciddi boyutlarda durgunlaştırması beklenirdi. Tam aksine üç yılda ekonominin büyüme oranı yüzde 4'ten yüzde 5'e yükselmiştir. OVP'nin tutarlılığı zedelemiş; ama Cumhurbaşkanlığı'nın yirmiser beklentileri de programa yerleştirilmiştir.

Programın revizyonunu Mehmet Şimşek üstlendi. Bu revizyonun doğrudan doğruya IMF ile iletişimi içinde yapıldığı anlaşılmalıdır. Güncelleşmiş

"Mehmet Şimşek, nicel hedefleri olan bir programı izliyor. Bir hareket noktası olarak Eylül 2023'te yayımlanan Orta Vadeli Programdan (OVP'den) söz edebiliriz. Bu belge Şimşek göreve başladıktan sonra yayımlandı. Öncelikleri açısından farklı iki muhatap gözetmektedir: Uluslararası finans kapital ve Cumhurbaşkanlığı..."

BirGün Pazar'a konuşan Hocaların Hocası Korkut Boratav "Saray, yirmi iki yıllık iktidar yıllarında 'IMF güdümlü ve ayrırkı' seçeneği, dönüşümlü olarak izledi: İlk on üç ve son iki yılında, o dönemlere özgü neoliberal programlar; 2016-22'de ise geleneksel istikrar reçetelerine ayrırkı politikalar..." diyor.

"İMF DE BU PROGRAMI ÖNERİYOR"

2028'e uzanan yeni öngörüler IMF ve Dünya Bankası'nın yıllık toplantısı ile aynı tarihte yayımlandı. Mehmet Şimşek o toplantıya katıldı; IMF yönetimiyle görüştü. IMF Başkan Yardımcısı Gita Gopinath Şimşek'le yapılan görüşmelerin çok faydalı olduğunu açıkladı. IMF'nin Avrupa direktörü Alfred Kammer de bir demec verdi:

"Biz de Türkiye'ye şu andaki ekonomi ekibinin programını tavsiye ederdik."

Ek kanıtlara gerek yok: Mehmet Şimşek bugünlerde bir IMF programı uygulamaktadır. Programının politika araçlarını, hedeflenen sonuçlarını, IMF/WE0 veri bankasının 2024-28 makro-ekonomik istatistiklerinde gözlemleyebiliriz.

Program, para politikasında ve kamu maliyesinde daraltıcı önlemler içermektedir. Kamu dengesi/millî gelir oranı ile ölçülen maliye politikalarında daralma 2025-26'da gerçekleştirilecektir. Yüzdelere olarak ifade

edelim: İki yılda 1,2 puanlık bir daralma (**eksi 4,4 > eksi 3,2**)... OVP'ye göre "biraz daha ınsaf!" bir kemer sıkma söz konusudur.

Öngörülere gelelim: Dönemin sonlarında istikrarsızlık sadece bir nebeze hafiflemektedir: Enflasyon yüzde 20'lik; cari işlemin millî gelire oranı yüzde 2'lik eşiklere takılmaktadır. 2023 ile karşılaştırılırsa 2024-26'da ekonomi durgunlaşacak; büyüme oranı 1,3 puan (**%4,5 > %3,2**) gerileyecektir.

Durgunlaşmanın toplumsal maliyetine işik tutan IMF öngörülerini "dar tanımlı işsizlik oranının yüzde 10'luk eşik"le takılması" ile sınırlandır. Türkiye ekonomisine dair bilgilerimiz gösteriyor ki **geniş anlamda işsizlik veya aklı güçlüğü oranları** yüzde 23'ü aşacak bunlar kamu maliyesinde regresif (esitsizliği artırarak) kemer sıkma yöntemleri ile birleştirildiğinde 2022'de zirveye ulaşmış olan toplumsal bunalım daha da ağırlaşacaktır.

"ŞİMŞEK'İN MİSYONU DERVİŞ'TEN FARKLI"

Millî Eğitim politikalarına baktığımızda ve Bakan Tekin'in "öğretmenleri kamu folyosu" diye sert yanması, ekonomide tasarruf hameleleri... Derviş dönemi IMF programına bir geri dönüşün bahsetmek mümkün mü?

Bakan Tekin'in sözlere emekli bir öğretmen olarak beni de doğrudan doğruya ilgilendiriyor. Kendi adıma hüzün duyduğumu söyleyebilirim.

Kemal Derviş dönemindeki ve bugünkü IMF programlarının ortamları farklıdır. Derviş dönemi de kapsayan IMF programı süresinde iki ekonomik kriz yılı (1999 ve 2001'de) yaşandı. "Bes kayıp yılı" içeren 1998-2002 döneminde kişi başına millî gelir geriledi. 2001'e gelindiğinde sermaye sınıfı da bunalımdadır: İS0'nun 500 büyük sanayi şirketinin bölüm tablolari göstermektedir ki, artık değer sadece faiz ödemelerinden oluşmakta; kârlar negatif sayılmaktadır.

Krizin emekçilere yansımaları yükseltilen biçiminde gerçekleşmiş; 2002 seçimi de iktidar koalisyonunun TBMM'den tümüyle tasfiyesi ile sonuçlanmış;

AKP'yi iktidara getirmişti.

Şimşek'in temsil ettiği IMF programı ise bir ekonomik krizi geçirtirmeye gelmedi. Tam aksine, ekonominin ortalama yüzde 4,3 oranında büyüdüğü 2016-2022 yıllarında neoliberal reçeteleri çiğneyen Saray politikalarını "rasyonelleştirmek" için geldi. Türkiye ekonomisi bu dönemde hiçbir yıl küçülmedi; geleneksel tanımlı "ekonomik kriz" yaşamadı. Ama ücretli işçi sınıfı Cumhuriyet iktisat tarihinin sen ağır bölümün sokaklarından birini yaşadı. Kamuoyunda ekonomik kriz algılamasının yaygınlaşması, enflasyonun hızlanması ile daha da ağırlaşan, beyaz yakalı emekçileri de kapsayan bu bölümle şokundan kaynaklanıyor.

"MUHALEFETİN GÜNDEMİNDE SERVET VERGİSİ"

Ana muhalefet içerisinde **servet vergisi**, muhalif ekonomistlerin ve medyanda Şimşek'e destek yorumlarını nasıl okumak gerekiyor? İktidar ve muhalefet arasında sermaye çıkarları doğrultusunda bir siyasal ittifak olarak yorumlanabilir mi?

Türkiye'de ana-akım iktisatçıları içinde bazıları Ecevit hükümetinin AKP'ye devrettiği IMF programına katılmıştı. "AKP'nin Lale Devri" olan 2003-07 yıllarının ekonomik göstergelerini ve AB bağlantılarını ozleme anan liberal iktisatçıları da bunlara ekleyebiliriz.

CHP'ye odaklanırsak, bu parti ile Altılı Masadaki müttelikleri neoliberal bir ekonomi programında anlaşmıştı. Yeni CHP yönetimi şimdiye kadar bu konuda bir belge yayımlamadı. Ne var ki, CHP genel başkan yardımcısı olarak görev alan Yalçın Karatepe, Saray'ın 2023'e kadar sürdürdüğü politikaların yanı sıra Mehmet Şimşek'i eleştiren iktisatçılardan biridir. CHP'nin vergi reformu üzerindeki önerilerini bugünlerde Mehmet Şimşek'e de aktaracaktır.

Karatepe görüşme öncesinde Cumhuriyet'e demec verdi: "Şimşek'le ekonomi programı çalışmayacağız. Tarımsal desteklerin artırılmasını, asgari ücretlerin ve emekli maaşlarının enflasyon oranına refah payı eklenerek artırılmasını savunacağız. Yoksulluğu azaltmak için politikaların karşısında olduğumuzu ifade edeceğiz." Bugünkü CHP yönetimi ile iktidar arasında sermaye çıkarları doğrultusunda bir ittifak söz konusu değildir.

Bu tespit önemlidir; zira Türkiye emekçilerinin sözünü ettiğimiz son bölüm şoku, bir bütün olarak sermayeyi, özellikle de rantiyeye katmanlarını ihya etmiştir. Sermaye ile hesaplaşmadan bugünkü toplumsal bunalımdan çıkmak mümkün değildir.

Bu "hesaplaşmanın" vergi reformu üzerinde odaklanılması en "ilimli" seçenektir. Covid salgını sonrasında IMF dahi, etkilili servet vergilerini savundu. Öncelikle sermayenin rantiyeye, parazit katmanlarının yükünü arıran, servet vergilerini de içeren bir vergi reformu CHP'nin bugüne kadar "kâğıt üstünde" kalan sosyal demokrat kimliğine de yakışır. Karatepe, yukarıda sözünü ettiğim demecinde Türkiye'de dolaysız vergilerin yüzde 65 oranına yükseltmesini savunuyor. Bu boyutta bir dönüşüm, ister istemez sermaye ile hesaplaşmayı kaçınılmaz kılar.

Servet vergilerini tamamlayıcı adımlar da gerekecektir. Türkiye kamu maliyesi, "vergi gideri" diye bir kavram üretmiştir. Ezici çoğunluğu şirketlere sağlanan teşvik, istisna ve muafyetleri içeren bir terim... Tümümlün 2 trilyon TL'yi aştığı biliniyor. Bu "tuhaf" kaynak aktarımına son verilerek kamu gelirlerine eklenmesi ve emekçilerin son yıllarda derinleşen yoksulluğunu hafifletecek kamu harcamaları ile bütünleşmesi, vergi sisteminin adaltesiz, regresif özelliğini hafifletecektir.

YENİDEN İNŞA NEOLİBERALİZM VE GERİCİLİKLE MÜCADELEYE MÜMKÜN

Saray'ın "IMF güdümlü" ekonomi politikaları karşısında hangi taleplerle, nasıl bir hatta mücadele mümkün? Sosyalistler düşün görevler neler?

Saray, yirmi iki yıllık iktidar yıllarında IMF güdümlü ve ayrırkı "iki seçeneği, dönüşümlü olarak izledi: İlk on üç ve son iki yılında, o dönemlere özgü neoliberal programlar; 2016-22'de ise geleneksel istikrar reçetelerine ayrırkı politikalar..."

"Ayrırkı" yedi yıllık dönem bugüne mirası, ağır bir toplumsal bunalımdır. Kaynağında emekli sınıflar alehindeki bölüm şoku var. Kısa dönemde **acil öncelik bölümler sokunun telifidir**. (kıncıl "yanarık") bölüm ilişkileri ("ayrılanarak"); sermayeden emekli sınıflara önemli boyutlarda kaynak (gelir) aktarılarak gerçekleştir. Kamu maliyesi araçları gerekir. İpuçlarını yukarıda tartıştık.

Orta döneme dönük bir onarım programı, devletin ve kamu sektörünün AKP'li yıllarda dramatik boyutlarda yıpranmış olan üretken, yarırcı niteliklerinin canlandırılmasını hedeflemektedir. 21. yüzyılda Türkiye'de insan gücünün ortalama niteliği eğitim sistemindeki bozulmaya bağlı olarak geriledi. Bu etkenler, Türkiye ekonomisinin dinamiklerinin ve büyüme potansiyelinin aşınmasına yol açtı. Cumhuriyet Türkiye'sinin 1980'li yıllara kadar bu alanlardaki önemli birikimlerinin, kazanımlarının, olumlu-olumsuz deneyimlerinin bilançosu, orta vadeli bir programın hareket noktasını oluşturabilir.

Uzun dönemli bir yeniden inşa tasarımı bu iki yeniden inşa tasarımı, önemli boyutlarda ilerletilmeden gündeme gelemez. Stratejik öncelik, AKP'nin neoliberal yılların mirası olan ağır dış ekonomik bağımlılığın ve kurumsallaşmış, örgütlü geçilimi tasfiyesidir. Bu stratejik hedefler dinamik bir büyüme temposu içinde hayata geçirilmelidir.

Onkoşul olarak iktidarı gerektirir. En başta bu nedenle de güncel değildir.